

POLITIET

Politidirektoratet
Postboks 8051 Dep.
0031 OSLO

pr post og e-post

Deres referanse
201303202

Vår referanse
201301765

Dato
07.01.2014

Høringsvar - gjennomføring i norsk rett av Haagkonvensjonen 1996 om beskyttelse av barn mv

Det vises til høringsbrev med høringsnotat fra Barne-, likestillings- og inkluderingsdepartementet av 30. september 2013, e-post fra Politidirektoratet av 25. november 2013 og telefonsamtale med saksbehandler i Politidirektoratet den 9. desember 2013 hvor Kripos' høringsfrist ble forlenget til tirsdag 7. januar 2014.

Kripos støtter norsk tiltredelse til og gjennomføring av Haagkonvensjonen 1996 i norsk rett. Dette vil styrke beskyttelsen av barn i familierettslige saker med tilknytning til flere stater, og vil på flere punkter utfylle Haagkonvensjonen 1980 om de sivilrettslige sider ved barnebortføring. De sivilrettslige sider av barnebortføring er tett knyttet til de strafferettslige, og deres løsninger griper ofte gjensidig inn i og får betydning for hverandre. Samtidig er Haagkonvensjonen 1996 en sivilrettslig konvensjon. Tiltredelse av konvensjonen vurderes i begrenset grad å angå Kripos spesielt, eller politi- og påtalemyndighet generelt. Våre særskilte kommentarer til høringen er begrenset deretter.

Anvendelse av konvensjonen på tiltak etter straffeprosessloven, straffeloven og politiloven

Departementet legger i høringsnotatet til grunn at tiltak etter straffeprosessloven, straffeloven og politiloven ikke vil omfattes av konvensjonen. Det vises i denne sammenheng til at konvensjonen ikke har som formål å endre statenes jurisdiksjon i straffesaker. Kripos er enig i at konvensjonen ikke bør få anvendelse på strafferettslige og straffeprosessuelle tiltak, og støtter departementets vurdering.

Foreldres mulighet for å reise særskilt sak om flytting / domstolens myndighet

Et av hovedspørsmålene i høringsnotatet er hvorvidt domstolene skal ha myndighet til å avgjøre om en forelder kan flytte ut av landet uten at den andre forelder må fratras del i foreldreansvaret, dersom sistnevnte ikke samtykker i utflyttingen. Departementet foreslår at domstolene skal gis en slik myndighet gjennom en endring av barnelova § 56. Kripos har ingen innvendinger mot forslaget og ser gode grunner for det.

Vi vil imidlertid bemerke at straffansvaret for internasjonal barne bortføring, etter lovendring i straffeloven § 216 (tilføyelse av nytt annet punktum i første ledd) som trådte i kraft 11. mai 2012, er knyttet til å bortføre et barn fra noen som har *foreldreansvar* for barnet. Før lovendringen var det ulovlig etter barnelova for den barnet bodde fast hos å bortføre barnet fra samværsforelderen, mens dette ikke var straffbart etter straffeloven. Lovendringen har ført til bedre samsvar mellom ulovlig barne bortføring etter barnelova og straffbar barne bortføring etter straffeloven.

Dersom en forelder flytter utenlands med et barn mot den andre forelderens vilje, men etter at domstolen har truffet avgjørelse i tråd med den foreslåtte endringen i barnelova § 56, er spørsmålet om flyttingen vil medføre en strafferettslig unndragelse etter straffeloven § 216. Slik straffebestemmelsen lyder – med formuleringen «*ved det ulovlig unndras*» - og sett hen til den alminnelige rettsstridsreservasjon, er vi imidlertid av den oppfatning at en flytting ut av landet i disse tilfellene ikke vil rammes av straffeloven § 216. Det antas derfor ikke å være nødvendig med noen tilpasning i straffeloven § 216 i forhold til den foreslåtte lovendringen i barnelova § 56.

Endring i barnevernloven § 1-2

Et annet hovedspørsmål i høringsnotatet er forslaget om å endre jurisdiksjonsbestemmelsen i barnevernloven § 1-2 slik at loven også vil gjelde personer som anses som bosatt i Norge, uten at de faktisk har opphold her. En slik lovendring vil medføre en utvidelse av straffeansvaret etter straffeloven § 216 hva gjelder bortføring fra barnevernets omsorg.

I henhold til gjeldende rett må det foreligge et vedtak om omsorgsovertakelse etter barnevernloven § 4-8 eller § 4-12 for at en bortføring fra barnevernet skal rammes av straffeloven § 216. I en kjennelse fra Høyesterett i januar 2013 (Rt. 2013 s. 59), avgjorde Høyesteretts ankeutvalg at et akuttvedtak etter barnevernloven § 4-6 annet ledd ikke medfører at omsorgen for barnet blir overført til barnevernet på en måte som omfattes av straffeloven § 216. Slik bortføring er imidlertid ulovlig etter Haagkonvensjonen 1980. Antakelig vil det på tilsvarende måte ikke være straffbart etter gjeldende rett å unndra et barn fra barnevernet etter at det er truffet vedtak etter barnevernloven § 4-9 om foreløpig vedtak etter § 4-8 annet ledd, eller vedtak etter § 4-24 om plassering og tilbakehold i institusjon uten eget samtykke.

Etter Kripos' erfaring er det ikke uvanlig at det treffes vedtak etter barnevernloven § 4-9 om foreløpig vedtak etter § 4-8 annet ledd, eller akuttvedtak etter § 4-6 annet ledd, som et første skritt på veien mot et vedtak om omsorgsovertakelse etter § 4-8. Kripos er kjent med flere tilfeller hvor barnets foreldre forstår at det går mot et slikt vedtak, og derfor fører barnet ut av landet før vedtak etter § 4-8 er fattet av fylkesnemnda. Tilfellene rammes i dag ikke av straffeloven § 216 og kan da heller ikke følges opp gjennom egnede straffeprosessuelle tiltak, som for eksempel internasjonal etterlysning av bortfører for pågripelse og utlevering. Muligheten for å anvende slike tiltak har i mange tilfeller også betydning for den sivilrettslige siden av barne bortføring – tilbakeføring av barnet.

Dersom jurisdiksjonsbestemmelsen i barnevernloven § 1-2 utvides som foreslått vil en bortføring fra barnevernet kunne rammes av straffeloven § 216 dersom barnet fortsatt holdes tilbake i utlandet etter at det er truffet vedtak om omsorgsovertakelse etter § 4-8. Dette vil gjelde selv om barnet ikke lengre oppholder seg i Norge på vedtakstidspunktet. Egnede straffeprosessuelle tiltak vil da kunne iverksettes også i disse tilfellene.

Kripos støtter på dette grunnlaget den foreslåtte lovendringen i barnevernloven § 1-2, og er enig i at en slik utvidelse vil gi barnet en sterkere beskyttelse enn etter gjeldende rett.

Med hilsen

Ketil Haukaas

Saksbehandler:
padv Ellen-Sofie Terland
tlf: 23208894

Kopi:
Det nasjonale
statsadvokatembetet